

Vertaal mee!

met de wedstrijd van Nederland Vertaalt

Onze Taal is ook dit jaar partner van Nederland Vertaalt. Samen nodigen we iedereen uit om mee te doen met deze wedstrijd, en een van de vier teksten te vertalen (of misschien wel allemaal).

✍ Livia Verstegen

Vertalen is altijd balanceren. Je moet trouw blijven aan het origineel – de brontaal – en ruimte geven aan de doeltaal. En soms betekent dat dat je moet loslaten wat er letterlijk staat om juist dicht bij de geest van de tekst te komen.

Literair vertalen is daardoor ook herscheppen – met de oren van een musicus en het hart van een dichter. Wanneer dat goed lukt, leest de vertaling als een originele tekst. En dat is wat iedere vertaler nastreeft: dat de vertaling moeiteloos en vanzelfsprekend voelt, alsof hij niet anders dan zó geschreven kon zijn.

Duende en uitwaaien

De vertaler is als een reiziger in een ander land, met een woordenboek in de ene en een vergrootglas in de andere hand, om het kleinste spoor van betekenis te kunnen ontdekken.

Maar niet elk woord wil meereizen naar de vertaling. Sommige woorden blijven koppig achter in hun moedertaal. Denk aan het Japanse *wabi-sabi*: ‘het waarden van de schoonheid van imperfectie’. Of het Spaanse *duende*: ‘bezieling, heilig vuur dat van binnenuit komt of van buitenaf wordt opgeroepen’ (in de Spaanse cultuur bijvoorbeeld bij flamenco of stierengevechten). Maar

ook aan het oer-Hollandse *uitwaaien*. Het zijn lastig te vertalen woorden die een complete cultuur in zich dragen.

Eigenlijk zouden we dus kunnen concluderen dat goed vertalen vaak een onmogelijkheid is. Aan woordjes als *stoel* of *boek*, en zinnestelsels als ‘Waar is de dichtstbijzijnde bakker?’ zal geen vertaler zich een buil vallen. Maar zodra het dieper gaat, wanneer er culturele verschillen in het spel zijn, of als het gaat om taalgebonden woordspelingen, wordt het een ander verhaal. Terwijl juist die lastig vertaalbare begrippen en woorden zo interessant zijn, omdat ze ons laten zien dat er verschillende manieren zijn om naar de werkelijkheid te kijken – ze gunnen ons een kijkje in de ziel en de cultuur van degenen die de vreemde taal spreken.

Marcel Proust

In een te letterlijke vertaling kan een woord of zin losgezongen raken van de eigen cultuur. Maar in een al te vrije vertaling kan de ziel van het origineel verloren gaan. Marcel Proust verwoordt dit treffend in een brief aan zijn Engelse vriendin Marie Nordlinger:

U spreekt het Frans als een Française. U schrijft het Frans als een Française. Maar wanneer u uit het Engels

Beeld: iStock

vertaalt, komt uw oorspronkelijke landsaard terug: de woorden krijgen weer hun oorspronkelijk geslacht, kleur, betekenis en regels. En welke bekoring er ook gelegen moge zijn in deze Engelse vermomming van Franse woorden (...), al dit leven moet weer koud gemaakt worden, verfranst, losgemaakt van het origineel, en de originaliteit moet de kop in worden gedrukt.

Over vertalen raak je niet snel uitgepraat, zoveel is duidelijk. Om dit te laten zien en om het belang van goed vertalen onder de aandacht te brengen van een breed publiek, organiseert Verstegen & Stigter culturele projecten sinds 2009 jaarlijks de landelijke vertaalmanifestatie 'Nederland Vertaalt', bestaande uit een Vertaaldag en een vertaalwedstrijd.

Vertaalwedstrijd

De vertaalwedstrijd omvat vier vertaalopgaven. Je vindt ze op de volgende bladzijden. Deelname aan de vertaalwedstrijd is gratis. Iedere (ver)taalliefhebber kan meedoen en een van de vertaalopgaven of alle vier de teksten vertalen naar het Nederlands. Per taal mag niet meer dan één vertaling worden ingestuurd.

Vertalingen kunnen worden ingezonden via Nederlandvertaalt.nl, of per post naar: jurysecretariaat Nederland Vertaalt, p/a Verstegen & Stigter, Waaldijk 85, 5306 AA Brakel. De inzendtermijn sluit op 29 december 2025.

Per taal beoordeelt een driekoppige jury de inzendingen. De jury's nomineren per taal drie vertalingen. Op 22 maart 2026 krijgen de genomineerden en alle overige inzenders per e-mail bericht over de genomineerde vertalingen, en vanaf die datum zijn de genomineerde vertalingen ook te vinden op de website Nederlandvertaalt.nl.

De winnaars worden bekendgemaakt op de Vertaaldag op 11 april. Alle twaalf genomineerden ontvangen een vrijkaart voor de Vertaaldag en de winnaars krijgen niet alleen een boekenbon ter waarde van € 50-, maar ook een bibliofiel uitgafje, in beperkte oplage gedrukt door de Kalamos Pers, met daarin de vier bekroonde vertalingen, samen met de originele gedichten.

Vertaaldag

De Vertaaldag vindt plaats op zaterdag 11 april 2026 in het Hodshon Huis in Haarlem, van 11.15 tot 16.45 uur (zaal open om 10.30 uur; borrel tot 18.00 uur).

De dag is bestemd voor iedere taal- en vertaalgeïnteresseerde. Het programma bestaat uit vertaal-

Duits

Fröhlichkeit Georg Heym (1887-1912)

Es rauscht und saust von großen Karussellen
Wie Sonnen flammend in den Nachmittagen.
Und tausend Leute sehen mit Behagen,
Wie sich Kamele drehn und Rosse schnelle,

Die weißen Schwäne und die Elefanten,
Und einer hebt vor Freude schon das Bein
Und grunzt im schwarzen Bauche wie ein Schwein,
Und alle Tiere fangen an zu tanzen.
Doch nebenan, im Himmelslicht, dem hellen,
Gehen die Maurer rund, wie Läuse klein,
Hoch ums Gerüst, ein feuriger Verein,
Und schlagen Takt mit ihren Mauerkellen.

Georg Heym, een jurist die zijn draai niet kon vinden in de juridische wereld, wordt beschouwd als een van de vaders van het expressionisme. Hij stierf jong toen hij een door het ijs gezakte vriend probeerde te redden. Al tijdens zijn leven kreeg Heym erkenning als dichter.

Frans

Entre deux draps

Antoinette Deshoulières (1638-1694)

Entre deux draps de toile belle et bonne,
Que très souvent on rechange, on savonne,
La jeune Iris, au coeur sincère et haut,
Aux yeux brillants, à l'esprit sans défaut,
Jusqu'à midi volontiers se mitonne.

Je ne combats de goûts contre personne,
Mais franchement sa paresse m'étonne;
C'est demeurer seule plus qu'il ne faut
Entre deux draps.

Quand à rêver ainsi l'on s'abandonne,
Le traître amour rarement le pardonne:
À soupirer on s'exerce bientôt:
Et la vertu soutient un grand assaut,
Quand une fille avec son coeur raisonne
Entre deux draps.

Antoinette Deshoulières, bijgenaamd 'de tiende muze', had contact met een groot aantal schrijvende tijdgenoten. Ze beoefende zelf bijna alle literaire genres. Zo schreef ze een tragedie, maar ook gedichten als dit speelse 'Entre deux draps'.

wergroepen onder leiding van de juryleden die de inzendingen van de Vertaalwedstrijd hebben beoordeeld, en parallel aan de vertaalwerkgroepen is er een lezingenprogramma.

Sprekers zijn: Imme Dros en Nicolaas Matsier over de verschillende vertalingen van *Alice in Wonderland*, Bart Naessens over het 'vertalen' van de authentieke muziekuitvoeringspraktijk in de Barok naar hedendaags musiceren, Paul Steenhuis en Ward Wijndelts over het vertalen van romans naar beeldverhalen, Mira Feticu over leven en schrijven in twee talen, en Marjoleine de Vos over het vertalen van poëzie. Ceremoniemeester is Paulien Cornelisse.

Onze Taal-leden betalen € 48 in plaats van € 68. De toegangsprijs omvat deelname aan het programma, koffie of thee en een glaasje na afloop van het programma. Kaarten kunnen worden besteld via Nederlandvertaalt.nl.

Onze Taal-leden gebruiken daarbij de kortingscode NV13OT. Via de website kun je je ook inschrijven voor het lunchbuffet à € 19,50 per persoon. ■

Nederland Vertaalt wordt mede mogelijk gemaakt door Onze Taal, het Nederlands Letterenfonds en Verstegen & Stigter culturele projecten.

Onze Taal **N**ederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Verstegen & Stigter
culturele projecten

Engels

Jabberwocky Lewis Carroll (1832-1898)

'Twas brillig, and the slithy toves
Did gyre and gimble in the wabe;
All mimsy were the borogoves,
And the mome raths outgrabe.

“Beware the Jabberwock, my son!
The jaws that bite, the claws that catch!
Beware the Jubjub bird, and shun
The frumious Bandersnatch!”

He took his vorpal sword in hand;
Long time the manxome foe he sought—
So rested he by the Tumtum tree
And stood awhile in thought.

And, as in uffish thought he stood,
The Jabberwock, with eyes of flame,
Came whiffing through the tulgey wood,
And burbled as it came!

One, two! One, two! And through and through
The vorpal blade went snicker-snack!
He left it dead, and with its head
He went galumphing back.

“And hast thou slain the Jabberwock?
Come to my arms, my beamish boy!
O frabjous day! Callooh! Callay!”
He chortled in his joy.

'Twas brillig, and the slithy toves
Did gyre and gimble in the wabe;
All mimsy were the borogoves,
And the mome raths outgrabe.

De wat wereldvreemde Brit Lewis Carroll (pseudoniem van Charles Lutwidge Dodgson) raakte bevriend met de 7-jarige Alice Liddell. Van de verhalen die hij haar vertelde, maakte hij later de inmiddels wereldberoemde boeken *Alice's Adventures in Wonderland* en *Through the Looking-Glass*. 'Jabberwocky' is afkomstig uit dat laatste boek.

*“Niet elk woord wil
meereizen naar de
vertaling.”*

Spaans

Al que ingrato me deja, busco amante

Juana Inés de la Cruz de Asabaje y Ramírez
(1648-1695)

Al que ingrato me deja, busco amante;
al que amante me sigue, dejo ingrata;
constante adoro a quien mi amor maltrata;
maltrato a quien mi amor busca constante.
Al que trato de amor, hallo diamante
y soy diamante al que de amor me trata;
triunfante quiero ver al que me mata,
y mato a quien me quiere ver triunfante.

Si a éste pago, padece mi deseo;
si ruego a aquél, mi pundonor enojo:
de entrambos modos infeliz me veo.

Pero yo por mejor partido escojo
de quien no quiero, ser violento empleo,
que de quien no me quiere, vil despojo.

De in het huidige Mexico geboren Juana Inés de la Cruz de Asabaje y Ramírez (ook wel 'Sor Juana') begon haar leven zonder geld en familie – moeilijke omstandigheden, maar toch lukte het haar zich (in een klooster) te wijden aan schrijven en studeren. De feministische gedichten die ze schreef, stuitten op protest: van de aartsbisschop mocht ze alleen nog religieuze teksten schrijven.